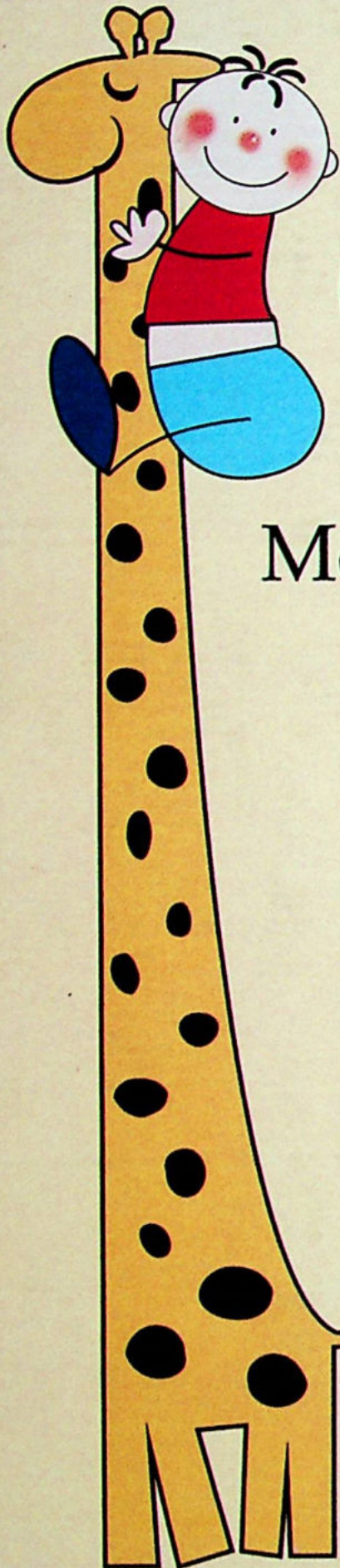
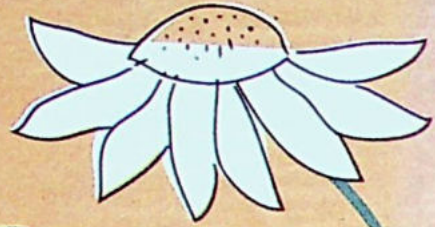

74.102 & 73

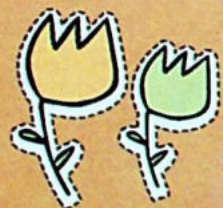
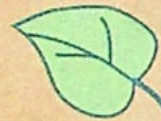
1574

Алла Богови
Надія Луцан

Мовленнєво-ігрова
діяльність
дошкільників:
*мовленнєві ігри,
ситуації,
вправи*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Алла Богуш, Надія Луцан

**МОВЛЕННЄВО-ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
ДОШКІЛЬНИКІВ:
мовленнєві ігри, ситуації, вправи**

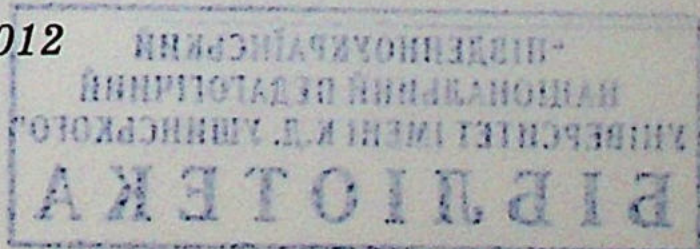
108062

Навчальний посібник

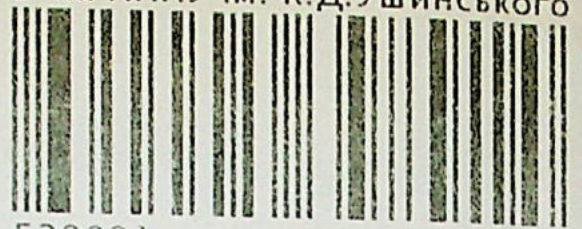
Видання друге, доповнене

Київ 2012

УДК 373.2.091.33-027.22:79](075.8)

ББК 74.100.58я73

Б 74

*Схвалено як навчальний посібник
науково-методичною радою з питань освіти МОН України для
використання у навчально-виховному процесі
(протокол №5 від 15 жовтня 2007 р.)*

Рецензенти:

Н.Г.Грама – доктор педагогічних наук, професор Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського;
Н.В.Савінова – кандидат педагогічних наук, доцент Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського.

Б 74 Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Видання друге, доповнене. Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім „Слово”, 2012. – 304 с.
ISBN 978-966-194-110-5

539891

У навчальному посібнику розкрито теоретичні засади мовленнєво-ігрової діяльності дітей дошкільного віку; подано характеристику і класифікацію різних видів ігор: дидактичних словесних, вербальних; а також мовленнєвих, ігрових ситуацій і вправ. Представлено опис різних видів ігор, вправ, мовленнєвих ситуацій. У третій частині подано спецкурс для студентів „Мовленнєво-ігрова діяльність дітей у дошкільних навчальних закладах”.

Видання адресоване студентам, магістрантам, аспірантам дошкільних факультетів і вихователям дошкільних закладів.

УДК 373.2.091.33-027.22:79](075.8)

ББК 74.100.58я73

ISBN 978-966-194-110-5

© Богуш А.М., Луцан Н.І., 2012

© Видавничий Дім „Слово”, 2012

3450
срб

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО	4
ЧАСТИНА I. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку	8
Взаємозв'язок ігрової, мовленнєвої діяльності і спілкування на етапі дошкільного дитинства.....	8
Види і класифікація дитячих ігор.....	23
Види словесних ігор.....	35
Вербальні ігри.....	44
Вербальні творчі ігри.....	49
Ігрові мовленнєві ситуації.....	59
Ігрові мовленнєві вправи.....	66
ЧАСТИНА II. Мовленнєві ігри, ігри-заняття, мовленнєві вправи	73
Діалогічне мовлення.....	73
Монологічне мовлення.....	89
Розвиток діалогічного мовлення і збагачення словника дітей лексикою українських народних ігор.....	96
Ігри і вправи з формування граматичної правильності мовлення.....	131
Мовленнєві ігрові вправи.....	174
Список використаних джерел.....	193
ЧАСТИНА III. „Мовленнєво-ігрова діяльність дітей у дошкільних навчальних закладах”. Спецкурс для студентів дошкільних факультетів	200
ДОДАТОК	290

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Розвиток мовлення дітей дошкільного віку є однією із стрижневих проблем сучасної дошкільної лінгводидактики. Її актуальність зумовлюється пріоритетними напрямками Національної стратегії розвитку освіти України до 2021 р., Законів України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”, „комплексними заходами щодо всебічного розвитку і функціонування української мови”, спрямованими на модернізацію дошкільної освіти, оновлення змісту, вдосконалення форм, методів і технології навчання дітей рідної мови, розвитку культури мовлення та мовленнєвого спілкування.

Мовленнєве спілкування є одним із перших видів діяльності, яким дитина оволодіває в онтогенезі; воно є універсальною умовою розвитку особистості в період дошкільного дитинства. У процесі різнопланового спілкування в ігровій діяльності дитина пізнає природний, предметний і соціальний світ, що її оточує, в його цілісності й різноманітності; формує і розкриває свій власний внутрішній світ, свій образ „Я”; засвоює і створює культурні цінності, виступаючи при цьому активним суб'єктом взаємодії. Базовий компонент дошкільної освіти визначає кінцевою метою мовленнєвого розвитку випускника дошкільного закладу сформованість у нього комунікативної компетенції. Мовленнєвий розвиток дитини є головним інструментом, за допомогою якого вона встановлює контакт із довкіллям і завдяки якому відбувається соціалізація дитини. Водночас, як засвідчує практика, поширення комп'ютеризації, телебачення та інших технічних засобів, які стали доступними і дітям дошкільного віку як у сім'ї, так і в дошкільних закладах, обмежують безпосереднє спілкування дітей з іншими мовцями, внаслідок чого збагачується їхня пізнавальна сфера і водночас гальмується мовленнєва. Зазначимо, що мовленнєва компетенція є однією з провідних базових характеристик

особистості, що формується на етапі дошкільного дитинства. Своєчасний і якісний розвиток мовлення – важлива умова повноцінного мовленнєвого розвитку випускника дошкільного навчального закладу.

Важливе місце в системі засобів розвитку мовлення дошкільників посідає гра. Її вплив на виховний процес дітей було розкрито в роботах педагогів-класиків (А.Я.Коменський, С.Ф.Русова, В.О.Сухомлинський, К.Д.Ушинський та ін.), психологів (Ю.А.Аркін, М.Я.Басов, П.П.Блонський, Л.С.Виготський, Н.Д.Виноградов, Д.Б.Ельконін, С.Л.Рубінштейн, Д.Н.Узнадзе та ін.), сучасних педагогів (Л.В.Артемова, А.К.Бондаренко, Г.І.Григоренко, Р.І.Жуковська, В.Г.Захарченко, Т.О.Маркова, Д.В.Менджеріцька, О.І.Сорокіна, О.П.Усова, Г.С.Швайко, К.І.Щербакова та ін.). Зазначимо, що хоча проблема гри завжди була в центрі уваги педагогічної науки, однак її лінгвістичний аспект щодо розвитку мовлення розглядався лише у зв'язку з дослідженням сюжетно-рольової гри (В.Г.Захарченко). Аспекти ж ігрового потенціалу у процесі формування мовленнєвих навичок дошкільників залишаються поза увагою науковців. Психологи розглядають гру як діяльність, що відображає дійсність шляхом активного її перетворення (Ю.А.Аркін, Л.С.Виготський, Н.Д.Виноградов, О.М.Леонтьєв, О.Р.Лурія, Д.Б.Ельконін, С.Л.Рубінштейн та ін.). У ході гри діти мають можливість діяти, конкретні дії зумовлюють мовленнєву активність дошкільника і водночас спрямовують розвиток гри. Це перехідна, проміжна ланка між повною залежністю мовлення від речей і предметних дій та свободою слова.

Психолінгвістичний компонент проблеми мовленнєво-ігрової діяльності розкривається у працях Є.М.Верецагіна, І.О.Зимньої, О.О.Леонтьєва, О.Р.Лурії, І.О.Синиці, О.М.Соколова та ін. Він ґрунтується на уявленнях про структуру мовленнєвої діяльності та психофізіологічні механізми породження мовлення, що забезпечують реалізацію мовленнєвого акту на знайомому матеріалі з використанням комунікативно спрямованих одиниць висловлювання.

У межах лінгвістичного підходу вчені визначають процес використання в мовленнєвому спілкуванні ігрових ситуацій як стилістично нейтральних, що набувають образного потенціалу

шляхом актуалізації їх значень, семантичного зрушення, внесення до них емоційно-естетичних нашарувань, що досягаються здебільшого на лексико-семантичному рівні (Е.О.Барінова, Б.М.Головін, І.І.Ковалик, І.С.Збарський та ін.).

Лінгводидактичний аспект означеної проблеми знайшов своє практичне втілення в низці дисертаційних досліджень останніх років (О.П.Аматьєва, Л.І.Березовська, В.Г.Захарченко, К.Л.Крутій, Б.Ф.Контаутене, С.В.Ласунова, Н.І.Луцан, Н.В.Савінова, С.К.Хаджирадева та ін.). Доведено, що здатність дитини використовувати в ігрових ситуаціях мовленнєві висловлювання позитивно впливає на емоційно чуттєву сферу їхньої життєдіяльності і водночас максимально активізує мовлення дітей.

Завдяки розвитку спілкування і пізнання у процесі навчання і виховання, їх взаємодії і злиття в різноманітних формах виникає на їх основі така „синтетична” форма діяльності, як ігрова (Б.Г.Ананьєв). В ігровій діяльності відбувається пошук предметів-замінників і символічне зображення предметних дій, що передають характер стосунків між людьми, форми і типи їхнього спілкування. Ігрова діяльність тренує знакову функцію: заміщення знаками і знакові дії. Ігрова діяльність виступає засобом пізнання культури свого народу, його традицій, обрядів, звичаїв. Відтак, у дитячих іграх яскраво відображується взаємозв'язок національної культури народу і його мови, взаємозв'язок пізнання, спілкування і діяльності дитини, що і становить сутність мовленнєво-ігрової діяльності.

Мовленнєво-ігрова діяльність – це діяльність, що вимагає використання набутих раніше знань, мовленнєвих умінь і навичок у нових зв'язках і обставинах. У цій діяльності діти, на основі набутих уявлень про предмети, уточнюють і поглиблюють свої знання. Основою для мовленнєво-ігрової діяльності є сформовані уявлення про побудову ігрового сюжету, різноманітні ігрові дії з предметами, засвоєні мовленнєві вміння і навички. Як форма навчання дітей, мовленнєво-ігрова діяльність виконує пізнавальну і розважальну функції. Однією з найважливіших функцій ігрової діяльності є функція мовленнєвого спрямування. Мовленнєво-ігрові дії гравців спрямовані на інших учасників гри. У процесі гри дитина користується як діалогічним, так і монологічним мовленням. Саме в ігровій

діяльності яскраво виявляється образність і виразність дитячого мовлення, в якому поєднуються мовні і немовні засоби виразності. Мовленнєво-ігрові дії виступають і засобом творчого мовленнєвого самовираження (Л.І.Березовська). Як самостійний вид діяльності, мовленнєво-ігрова діяльність – це процес, що ґрунтується на інтересі дитини до гри, її правил і дій. У кінцевому результаті мовленнєво-ігрова діяльність спрямована на розвиток і вдосконалення мовлення дітей.

В українській дошкільній педагогіці в останні роки видано декілька збірок ігор для дітей дошкільного віку (Л.В.Артемова, 1995, К.Л.Крутій, 2000, Н.І.Луцан, 1992, О.Ю.Яницька, 1992.), в яких зібрані тематичні ігри з певного розділу програми чи подано різноманітні ігри для дітей. Водночас в Україні не видавалися до цього часу ігри для розвитку різних аспектів мовлення.

У першій частині посібника подано характеристику мовленнєво-ігрової діяльності дітей, взаємозв'язок різних видів діяльності, види і класифікацію мовленнєвих ігор і вправ. У другій частині представлено різні види мовленнєвих ігор і вправ. У третій частині презентовано спецкурс для студентів факультетів дошкільного виховання.

Посібник адресовано педагогам дошкільних навчальних закладів, студентам педагогічних коледжів, інститутів та університетів.

Частина I

МОВЛЕННЄВО-ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Взаємозв'язок ігрової, мовленнєвої діяльності і спілкування на етапі дошкільного дитинства

Усе життя дитини проходить у різних видах діяльності, які перетинаються і взаємодіють. За словниковими джерелами, взаємодія тлумачиться як „співдія, співдіяння”, „взаємний зв'язок між предметами в дії, а також погоджена дія між ким, – чим-небудь” [68 : 259].

Взаємодія – це взаємний зв'язок різних видів діяльності, що супроводжують життя дитини і в яких дитина діє і живе: ігрова, образотворча, пізнавальна, художня, музична, мовленнєва, комунікативна, навчально-мовленнєва, художньо-мовленнєва, навчальна, побутова, трудова і т. ін. (див. схему 1.). Характеризуючи психічний розвиток дитини, зауважує О.М.Леонтьєв, ми, відповідно, „повинні розпочинати з аналізу її діяльності, оскільки ця діяльність будується на конкретних умовах життя. Життя або діяльність як ціле, не будується механічно з окремих типів діяльності. Деякі типи діяльності є провідними на певній ступені, мають велике значення для наступного розвитку індивіда, інші – менш важливі. Одні відіграють головну роль у розвитку, інші – допоміжну. У зв'язку з цим можна сказати, що кожний ступінь розвитку характеризується певним ставленням дитини до дійсності, що є провідною на цьому етапі і визначеним провідним типом діяльності” [54:193].

Проблема місця різних видів діяльностей у психічному розвитку дитини достатньо повно представлена в дитячій сучасній психології (Л.І.Божович, Л.С.Виготський, О.В.Запорожець, В.К.Котирло, О.М.Леонтьєв, Д.Б.Ельконін). За їхніми даними, перехід від одного вікового періоду розвитку до іншого пов'язаний із зміною одного виду провідної діяльності іншим.

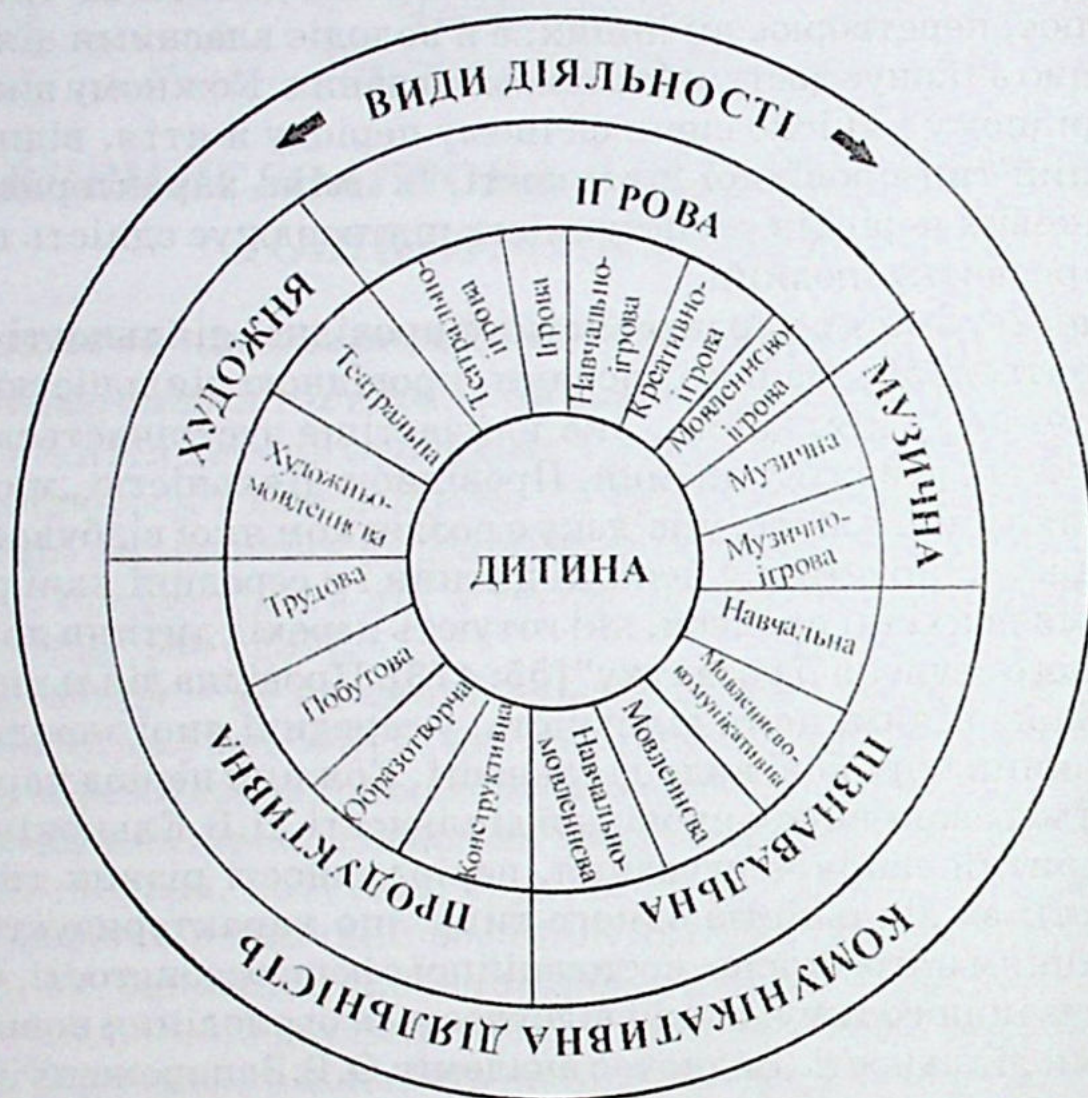
Дієві стосунки дитини з довколишнім середовищем можуть бути пасивними чи активними. Пасивна діяльність не сприяє успішному розвитку. В активній діяльності дитина не тільки маніпулює, перетворює дії інших, а й володіє власними діями, самостійно виконує доступні за віком завдання. Кожному вікові, як своєрідному і якісно специфічному періоду життя, відповідає певний тип провідної діяльності. Їх зміна характеризує і зміну вікових періодів, а наступність підтверджує єдність психічного розвитку людини.

Сутність, зміст і характеристику провідної діяльності дав О.М.Леонт'єв [55]. За його словами, провідною діяльністю ми називаємо не ту діяльність, яка найчастіше зустрічається на певному етапі розвитку дитини. Провідною діяльністю „ми називаємо таку діяльність, у зв'язку з розвитком якої відбувається найважливіші зміни у психіці дитини і в середині якої розвиваються психічні процеси, які готують перехід дитини до нового вищого ступеня її розвитку” [55: 473]. Провідна діяльність, за Д.Б.Ельконіним, це та діяльність, у середині якої зароджуються і виникають нові види діяльності. Кожний період характеризується своїм видом провідної діяльності. Д.Б.Ельконіним був відкритий закон чергування, періодичності різних типів діяльності: за діяльністю одного типу, що характеризується формуванням потребнісно-мотиваційної сфери особистості, йде діяльність іншого типу, в якій відбувається оволодіння новими способами діяльності. Водночас академік О.В.Запорожець зауважує, що не можна абсолютизувати провідну діяльність, оскільки розвиток дитини залежить і від інших “специфічно дитячих” (термінологія О.В.Запорожця) видів діяльності, як-от: образотворчої, конструктивної, художньо-мовленневої тощо.

Розвивальна роль усілякої змістової і педагогічно-доцільної діяльності полягає в тому, що вона є певною формою практики, тобто носить практично-продуктивний характер. Розвиток дитини-дошкільника, у свою чергу, залежить від того, наскільки раціонально поєднуються в її житті різні види діяльності, наскільки дитина є активною у процесі виконання цих видів діяльності [62].

Взаємодія діяльностей у дитячому віці

Засвоєння нових дій збільшує можливості дитини і слугує передумовою для появи нових видів діяльності. Проте засвоєння нових дій зовсім не обов'язково призводить до нового виду діяльності. Перехід до нового провідного виду діяльності залежить від усієї системи умов життя дитини, а не тільки від того, чого навчить малюка дорослий.

Отже, діяльність дитини дошкільного віку не вичерпується тільки провідними її видами (див. схему 1). Поряд з ними з'являються інші види діяльності, кожна з них робить свій внесок у психічний розвиток дитини. У віці з трьох до семи років засвоюються такі види діяльності дошкільника, як-от: образот-

---

ворча – малювання, ліплення, аплікація, конструювання; трудова; побутова; художня: театральна, художньо-мовленнєва; ігрова: театральна-ігрова, креативно-ігрова, навчально-ігрова, мовленнєво-ігрова; музична: музично-ігрова; пізнавальна: мовленнєва, навчальна, навчально-мовленнєва; комунікативна діяльність: мовленнєво-комунікативна.

Німецькі вчені (Б.Крафт і К.Менг) ввели в науковий обіг термін “інтеракція”, під яким вони розуміють взаємопроникнення і взаємозв’язок різних видів діяльності дитини у процесі її комунікації з іншими людьми [48].

У складній системі взаємодії діяльностей за функціональними ознаками можна назвати пріоритетними такі види, як пізнавальна, ігрова, мовленнєва і комунікативна, оскільки вони супроводжують усі види діяльності дитини. Одним із аспектів інтеракційного підходу до діяльності дошкільника є те, що мовлення завжди входить у будь-яку інтелектуальну чи практичну діяльність. Водночас стосовно дітей дошкільного віку серед пріоритетних, стрижневих і взаємопов’язаних, без сумніву, є ігрова діяльність. Відтак, вивчення розвитку мовлення дітей дошкільного віку повинно відбуватись насамперед у контексті гри, в ігровій діяльності. За словами В.І.Яшиної, характером ігрової діяльності визначаються “функції, зміст і засоби спілкування дитини з довкіллям” [93:184].

Гра є інтерактивною, оскільки для того, щоб грати, дитина повинна взаємодіяти з різними предметами та іншими особами. Вона повинна мати вплив на цю особу або предмет, реагувати на зміни, які вона викликає. Ця діяльність є взаємною, навіть, предмети „реагують”, коли з ними грають. Дитина, яка пасивно дивиться або слухає, не грає. Гра є вільною, спонтанною і незвимушеною. Для того, щоб грати, дитина повинна бажати робити те, що вона робить. Вона може сама обирати собі види діяльності, або ж вони можуть бути запропоновані вихователем, проте дитина повинна робити це вільно.

Гра є відкритою, образною, виразною, творчою, різноманітною. У дитячій грі немає правильних чи неправильних відповідей. У найкращому варіанті немає також переможців і переможених. Коли діти грають, вони зайняті процесом, де все, що вони роблять (якщо це не завдає шкоди їм та оточуючим), є прий-

---

нятим і робить внесок до цінності цієї діяльності. Дитина, яка уявляє себе твариною, – грає; дитина, яка складає на комп'ютерній програмі картинки тварин, може не грати.

Водночас тільки грою діяльність дитини не обмежується. Як компонент мовленнєво-ігрової діяльності, гра в поєднанні з навчанням і мовою, є засобом всебічного розвитку дитини. У зв'язку з цим мовлення та гра виконують низку функцій. Розглянемо їх.

Освітня функція полягає в тому, що гра тісно пов'язана з навчанням, оскільки в ній відбувається важливий процес набуття знань, який активізує розумові здібності дитини, її уяву, пам'ять, увагу. Цікава гра підтримує розумову активність дитини. Зміст ігор формує у дітей адекватне ставлення до явищ суспільного життя, природи, предметів довкілля, систематизує і поглиблює знання. За допомогою ігор вихователь привчає дітей самостійно мислити, використовувати отриманні знання в різноманітних умовах у відповідності з поставленими завданнями. Активність дитячого мислення є головною передумовою свідомого ставлення дитини до набуття знань, встановлення партнерства у грі, домовленості між гравцями, що вимагає, у свою чергу, добре розвинутого мовлення.

Виховна функція гри полягає у формуванні моральних уявлень про бережливе ставлення до довкілля і норм поведінки, позитивні і негативні риси особистості. Вона сприяє формуванню моральних почуттів, благородних прагнень, навичок колективного життя, створення між дітьми стосунків, які ґрунтуються на дружбі, справедливості, відповідальності перед товаришами. У вихованні цих якостей особлива роль належить змісту і правилам гри. Чим глибше дитина занурюється у зміст гри, тим більший вплив вона має на неї. Завдяки правилам гри відкриваються великі можливості для виховання у дітей уміння підпорядковувати свою поведінку нормам співжиття і спілкування з людьми, які її оточують. Зміст правил чітко визначає спосіб дії і поведінки дітей. Правила стають моральними нормами, які регулюють взаємини дітей. Необхідність дотримання правил в умовах колективної гри спонукає кожну дитину співвідносити свої дії з діяльністю інших гравців, сприяє вихованню спільних інтересів, а тому є важливою умовою формуван-

---

ня суспільних рис у поведінці дітей. До того ж у процесі гри діти засвоюють лексику морально-етичної спрямованості.

Естетична функція гри і мовлення реалізується шляхом використання в іграх текстів віршів, пісень, примовок, лічилок, мирилок, загадок. Діти відчувають красу, виразність і образність українського мовлення, запам'ятовують тексти ігор, що сприяє збагаченню їхнього мовлення.

Народні ігри виконують також історичну функцію. Це національний скарб, що єднає минулі покоління з сучасністю в єдине ціле. Окремі з них своїм походженням сягають у глибину віків, інші – виникли набагато пізніше. Чимало з них свідчать про трудову основу народної поетичної творчості взагалі. Ігри, що виникли з прадавніх часів, розвивались, убирали риси різних суспільних формацій, життєвих укладів. Проте водночас вони зберегли й ознаки свого давнього походження. Найдавніші за походженням є хороводні ігри, що колись були частиною кожного календарного обряду. До того ж кожна календарна гра супроводжується яскравою народною мовою.

Розважальна функція гри реалізується у створенні позитивного настрою, сприятливої атмосфери. Вона урізноманітнює цей вид діяльності, зумовлює певні почуття, емоційні переживання, впливає на поведінку дітей. Діти імітують рухи героїв, виражаючи своє ставлення до них. Гра є своєрідним „регулятором” поведінки і спонукає дітей до активної діяльності.

Експресивна функція – це функція вираження дитини у грі за допомогою мови і рухів внутрішнього світу дитини, емоційна насиченість і забарвленість мовлення індивідуально кожного гравця.

Культуроносна функція означає, що розвиток культури започатковується з розвитку мовлення людини, яке реалізується в різних видах дитячих ігор.

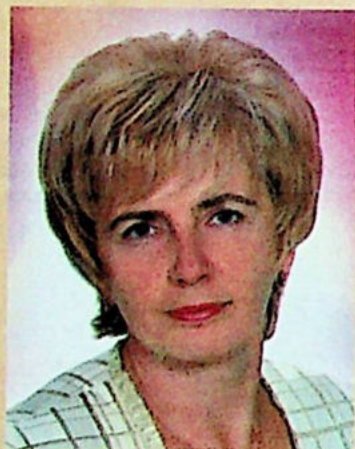
Контактновстановлювальна функція – гравець готує свого співрозмовника до сприйняття інформації для подальшої гри.

Однією з найважливіших функцій ігрової діяльності є *функція мовленнєвого спрямування*. Мовленнєво-ігрові дії гравців спрямовані на інших учасників гри. У процесі гри дитина користується як діалогічним (діалог, трилог, полілог), так і монологічним мовленням. Саме в ігровій діяльності яскраво вияв-

Богузи Алла Михайлівна – відомий український вчений, дійсний член академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, Заслужений діяч науки і техніки України, автор понад 600 наукових публікацій, серед яких десятки книг, підручників, навчальних посібників і програм з методики розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку, фундатор дошкільної галузі української лінгводидактики. Наукова школа: 57 кандидатів, 7 докторів педагогічних наук.

Луцан Надія Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри математичних та природничих дисциплін початкової освіти Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, автор понад 150 наукових публікацій з різних аспектів дошкільної та початкової освіти, серед яких монографії, навчальні посібники, методичні рекомендації, навчальні програми для студентів вищих навчальних закладів. Активно працює з молодими науковцями, здійснює керівництво науково-дослідними роботами аспірантів.

З питань придбання наших видань
звертатися за адресою:

“Видавничий дім “Слово”,
вул. Олегівська, 36, оф. 310,
м. Київ
тел. (044) 462-48-63, 463-64-06

e-mail: vd_slovo@ukr.net
www.slovo.kiev.ua

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО